

15 SEPTEMBER 2016

Uppdragsbeskrivning för Ungdomsmottagningar i Norrbottens län

Definition

En ungdomsmottagning riktar sig till ungdomar och unga vuxna i åldern 12-25 år och bedrivs i samverkan med länets kommuner där landstinget svarar för barnmorske- och läkarinsatser och respektive kommun för kuratorsinsatser.

Uppdrag

Uppdraget är att bland ungdomar och unga vuxna stärka identitets- och personlighetsutveckling, förebygga och tidigt upptäcka psykisk ohälsa och sociala problem, samt att främja en god reproduktiv och sexuell hälsa. Uppdraget omfattar även att bedriva ett utåtriktat hälsofrämjande arbete. Frivillighet är en bärande princip i verksamheten. Det är i huvudsak ungdomarna, de unga vuxna själva som söker sig till ungdomsmottagningen. Verksamheten ska utgå från ungdomarnas, de unga vuxnas situation och initiativ med respekt för deras vuxenhet i utvecklingen.

Samordningsfunktion

Överenskommelse har träffats mellan Vårdval Norrbotten, Division Närsjukvård och Länssjukvård(läkarinsats) gällande samordningsfunktion för ungdomsmottagningarna i länet. Samordningsfunktionen omfattar 0,20 procent barnmorska och läkarkonsult cirka 50 timmar per år.

Målgrupp

Ungdomar och unga vuxna i åldern 12-25 år.

Innehåll

Ungdomsmottagningen ska bedriva både mottagningsverksamhet och ett utåtriktat hälsofrämjande arbete.

Ungdomsmottagningen ska erbjuda information, rådgivning och stödjande samtal kring

- livsstilsfrågor och levnadsvanor
- pubertets- och kroppsutveckling
- könsroller och attityder
- sexologiska frågor och problem
- identitets- och könsutveckling samt
- relationer till familj, partner, vänner och omgivning.

Ungdomsmottagningen ska även erbjuda information, rådgivande och stödjande samtal samt i förekommande fall undersökning, förskrivning och eller behandling kring

- reproduktiv hälsa
- preventivmedel
- sexuellt överförbara sjukdomar samt
- gynekologiska och andrologiska problem.

Ungdomsmottagningen ska bedriva ett utåtriktat arbete som innefattar kontakt med eller besök av/på grund- och gymnasieskolor. Alla ungdomar som slutat grundskolan ska ha erbjudits besök i grupp. Det utåtriktade arbetet kan även omfatta sociala medier.

Personal och kompetens

Verksamhetschefen (och dennes styrgrupp där sådan finns) ansvarar för att personalen har erforderlig kompetens, är väl förtrogen med nationella och lokala överenskommelser, författningar och regelsystem samt deltar i den fortbildning som krävs.

Ungdomsmottagningen ska vara bemannad med/ha tillgång till:

- Legitimerad barnmorska med förskrivningsrätt, vilket regleras enligt Socialstyrelsens författning SOSFS 1996:21 och LVFS 2009:13. Rekommendation en heltidsarbetande barnmorska per 3 500 ungdomar, unga vuxna.
- Legitimerad läkare, specialist i allmänmedicin alternativt gynekolog. Rekommendation 10 timmar per vecka per 3 500 ungdomar, unga vuxna.
- Socionom eller annan personal med kompletterande utbildning i psykoterapi (steg 1) gärna med erfarenhet av kognitiv beteendeterapi (KBT). Rekommendation en heltidsarbetande socionom per 3 500 ungdomar, unga vuxna.
- Personalen ska ha adekvat utbildning och erbjudas kontinuerlig kompetensutveckling och handledning. De ska ha ett genuint intresse och engagemang för ungdomar, unga vuxna och deras liv. Det är viktigt med en bred personalsammansättning där både medicinska och psykosociala kompetenser samverkar i team. Alla professioner ska i sitt arbete beakta ungdomarnas, de unga vuxnas levnadsvanor såsom tobak, alkohol, droger, kost, motion och sömn, förebygga och upptäcka psykisk ohälsa hos de som söker ungdomsmottagningen.
- Barnmorska eller socionom ska ge råd vid oönskade graviditeter och utföra smittspårning vid STI som omfattas av smittskyddslagen. Det förebyggande samt utåtriktade arbetet utformas och utförs av personalen på mottagningen. Mottagningen med dess olika professioner ska medverka i utvecklingsarbete inom ramen för uppdraget.

Barnmorska

Barnmorskan bör ha vidareutbildning i sexologi och evidensbaserad samtalsmetodik. Barnmorskan ska möta unga kvinnor och män i samtal om sexualitet och hälsa, arbeta för att förebygga oönskade graviditeter genom preventivmedelsrådgivning samt förhindra uppkomst och spridning av sexuellt överförbara sjukdomar. Barnmorskan utför undersökningar, provtagning för graviditet och STI-provtagning samt gör en första bedömning vid gynekologiska och andrologiska besvär.

Socionom (primärkommunlat ansvar)

Socionomen bör ha vidareutbildning i sexologi. Socionomen har till uppgift att bedriva psykosocialt arbete med enskilda och grupper av ungdomar, unga vuxna. För ungdomar under 18 år kan kontakt med föräldrar också behövas. På ungdomsmottagningen är det socionomen som ansvarar för att identifiera och behandla psykisk ohälsa inom ramen för sin kompetens och remittera/hänvisa vidare vid behov.

Läkare

Läkaren ska ha kunskap om den fysiska och psykologiska utvecklingen under ungdomsåren och som ung vuxen. Läkaren ska även ha kunskap om psykosomatisk problematik. Läkarens uppgift är att bedöma, diagnostisera gynekologiska och andrologiska besvär och behandla olika tillstånd, som är kopplade till ungdomsmottagningens verksamhet.

Verksamhetschef

Ungdomsmottagningen ska ha en driftansvarig verksamhetschef från landstinget. Verksamhetschefen har ett samlat och odelat ledningsansvar för verksamhet, personal och budget. I det fall verksamhetschefen inte är läkare ska en medicinskt rådgivande läkare biträda verksamhetschefen i frågor som kräver läkarkompetens enligt § 30, hälso- och sjukvårdslagen.

Styrgrupp

Vid behov och om så är avtalat ska verksamhetschefen informera och samråda med representanter från den primärkommunala sidan.

Samordningsfunktion

Samordnarfunktionen ingår i MBHV-enhetens organisation i Division Närsjukvård. I arbetsuppgifterna ingår ansvar för samordning och utveckling av nätverket för ungdomsmottagningarna i Norrbotten, anordnande av länsträffar för erfarenhetsutbyte och utbildning samt att stödja och stimulera till verksamhetsutveckling. I uppdraget ingår också att omvärldsbevaka och representera i frågor som rör ungdomar och unga vuxna samt att ansvara för att gemensamma mått/indikatorer tas fram.

Samverkan

Utifrån lokala förutsättningar och behov samarbetar ungdomsmottagningen med andra instanser för att skapa ett lokalt nätverk av olika enheter som ungdomar och unga vuxna berörs av. I ungdomsmottagningens nätverk av externa kontakter ingår skolor, socialtjänst, kvinnoklinik, hälsocentraler, Folkhälsocentrum, smittskyddsenheten, barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri, polis, fritidsgårdar m fl.

Lokaler

Ungdomsmottagningen ska ha funktionella, lättillgängliga och centralt belägna lokaler, i vissa fall fristående från annan verksamhet. Lokalerna ska vara anpassade för funktionshinder. En eventuell mobil verksamhet ska leva upp till samma krav och vara samlokaliserad med annan verksamhet.

Tillgänglighet

Öppettiderna bör vara anpassade efter ungdomarnas, unga vuxnas behov och efter lokala förutsättningar. Det ska finnas möjlighet till alternativa sätt att boka tid, via personligt besök, via telefon, webbtidbok eller 1177.

Drop-in mottagning kan vara ett komplement till planerade besök. Möjlighet bör finnas för att ta emot akuta besök. Väntetiden till ett mottagningsbesök ska vara i enlighet med primärvårdens nationella vårdgaranti.

Verksamhetschefen för ungdomsmottagningen ska säkerställa att det finns information till ungdomarna, unga vuxna om hänvisning i de fall mottagningen är stängd. Detta gäller vardagar.

Besöken på ungdomsmottagningen ska vara avgiftsfria för unga och unga vuxna under 20 år.

Uppföljning

- Antal grundskolor som erbjuds besök i grupp och antal genomförda besök per läsår
- Antal smittade med sexuellt överförbara sjukdomar
- Antal oönskade graviditeter
- Antal genomförda hälsosamtal
- Antal behandlingssamtal på grund av psykisk ohälsa
- Antal remisser på grund av psykisk ohälsa till BUP eller vuxenpsykiatri
- Antal besök fördelade på flickor/kvinnor och pojkar/män.

Finansiering/Ersättning

Kommunerna

Från kommunerna finansieras verksamheten via anslag.

Landstinget

Från landstinget finansieras verksamheten via den befolkningsbaserade budgeten i huvudsak och via patientavgifter till viss del, för unga vuxna 20 år och äldre. Den befolkningsbaserade budgeten bygger på antalet ungdomar och unga vuxna i åldrarna 12 till 25 år. Det innebär att respektive hälsocentral privat och offentlig bidrar till finansiering enligt beskrivningen ovan.

Vad beträffar patientavgifter gäller följande enligt landstingets avgiftshandbok (utdrag för det som omfattar ungdomsmottagningarnas verksamhet).

Avgifter i öppenvård

Avgifter i öppenvård	Egenavgift kronor	Frikortsgrundande
Läkarbesök (inkl tillhörande provtagning, röntgen etc)	200	Ja
Besök hos all övrig personal samt medicinsk service	200	Ja
Asylsökande		
Läkarbesök	50	Nej Migrationsverket har ett eget frikortssystem
Sjukvårdande behandling	25	Nej Migrationsverket har ett eget frikortssystem
Avgiftsbefrielse		
Av landstinget beslutade undantag		
Barn och ungdomar under 20 år	0	
Nationellt beslutade regler		
Preventivmedels-, abort- och steriliseringsrådgivning*	0	

*Preventivmedels- och abortrådgivning

Med preventivmedelsrådgivning avses vid personligt besök meddelad individuell information om olika metoder för preventiv födelsekontroll och i

15 SEPTEMBER 2016

förekommande fall åtgärder för att den enskilde ska kunna ta viss preventivmetod i bruk. För undersökning och utskrift av recept för preventivmedel som anses nödvändig i samband med rådgivningen uttas ingen avgift. Med abortrådgivning avses vid personligt besök meddelad individuell information om möjligheterna att vid inte önskad graviditet erhålla abort samt om samhällets stödåtgärder vid graviditet m m. Polikliniska ingrepp för abort och sterilisering är inte avgiftsfria för patienten.